

3ο Νηπιαγωγείο Αρχαγγέλου

Ανίχνευση σχολικής ετοιμότητας στο νηπιαγωγείο

Πριν μερικούς μήνες η προσχολική αγωγή εντάχθηκε στην υποχρεωτική εκπαίδευση. Το γεγονός αυτό ασφαλώς θα φέρει περισσότερα παιδιά στις τάξεις των νηπιαγωγείων, αυξάνοντας στατιστικά τις πιθανότητες κάποια από αυτά να εμφανίσουν διαταραχές στην ανάπτυξη, την ψυχική υγεία και τη μάθηση. Εξάλλου, όπως έχει διαπιστωθεί ήδη σε άλλες χώρες, το ψυχικό πρόβλημα παρουσιάζεται ολοένα και σε μικρότερες ηλικίες.

Οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί είναι οι παρήγοροι και η αντιμετώπιση του ξεκινά νωρίτερα και υπάρχουν βάσιμες ελπίδες ότι, χάρη στις εξελίξεις της γενετικής, της ψυχολογίας, αλλά και της παιδαγωγικής, μπορεί να βελτιωθούν ακόμα και οι δυνατότητες πρόληψης αρκετών τέτοιων προβλημάτων. Οι νηπιαγωγοί όμως πρέπει να ενημερώνονται για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τις νέες προκλήσεις της εποχής.

Στο παρόν ΑΦΙΕΡΩΜΑ του περιοδικού μας θα παρουσιάσουμε καταγεγραμμένες επιδόσεις, εκδηλώσεις και συμπεριφορές ενός παιδιού προσχολικής ηλικίας που είναι έτοιμο για το σχολείο.

Σύμφωνα με τις "προδιαγραφές ετοιμότητας για το σχολείο" που έχει καταγράψει ο dr. Trent Blankenship για τη Διεύθυνση Εκπαίδευσης του Wyoming, οι επιμέρους τομείς της ανάπτυξης ενός παιδιού είναι οι ακόλουθοι:

γλώσσα, γραμματισμός, κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη, μέθοδοι μάθησης, μαθηματικά, επιστήμη, σωματική υγεία και ανάπτυξη και δημιουργικές τέχνες.

Για λόγους οικονομίας χώρου, θα ασχοληθούμε μόνο με τους 5 πρώτους τομείς, τη γλώσσα, τον γραμματισμό, την κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη, τις μεθόδους μάθησης και τα μαθηματικά. Εννοείται ότι κάθε καταγραφή, όσο έγκυρη και αν είναι, δεν αντιπροσωπεύει πλήρως ένα παιδί ούτε αποτελεί απαραίτητο "κανόνα" ανάπτυξης. Έχει, ασφαλώς, τη σημασία της σε επίπεδο ενδείξεων και γενικών χαρακτηριστικών. Όμως, εάν ένα παιδί δεν ανταποκρίνεται στις προδιαγραφές στο 100%, δεν σημαίνει υποχρεωτικά ότι υστερεί ή καθυστερεί.

A. Γλώσσα

ι. Το παιδί ακούει και καταλαβαίνει

1. Το παιδί θα πρέπει από τις αποητήσεις του να δείχνει ότι κατανοεί την ομιλούμενη γλώσσα

2. Καταλαβαίνει και ακολουθεί οδηγίες, είτε απλές είτε πιο σύνθετες
3. Καταλαβαίνει ένα, διαρκώς αυξανόμενο, σύνθετο και ποικίλο λεξιλόγιο
4. Καταλαβαίνει βασικές έννοιες της γλώσσας
5. Διακρίνει διαφορετικούς ήχους του περιβάλλοντος
6. Καταλαβαίνει ερωτήσεις που αρχίζουν από "ποιος, τι, πού, πότε, γιατί"
7. Παρακολουθεί τη συνομιλία τρίτων και παίρνει μέρος σε αυτήν
8. Εάν τα Ελληνικά δεν είναι μητρική του γλώσσα, ακούει και καταλαβαίνει όλο και περισσότερο τη γλώσσα της χώρας υποδοχής

ii. Το παιδί μιλάει και επικοινωνεί

1. Ρωτά ή απαντά σε απλές ερωτήσεις
2. Ξεκινά μια συζήτηση και ανταποκρίνεται κατάλληλα σε συζητήσεις με συνομηλικούς και μεγάλους
3. Χρησιμοποιεί ένα όλο και πιο σύνθετο και ποικίλο λεξιλόγιο στον προφορικό του λόγο
4. Έχει, ανάλογα με την ηλικία του, κανονική άρθρωση
5. Επικοινωνεί χρησιμοποιώντας ολοκληρωμένες προτάσεις, με ολοένα αυξανόμενο μέγεθος και γραμματική σύνθεση
6. Εάν τα ελληνικά δεν είναι η μητρική του γλώσσα, προοδεύει συνεχώς στη χρήση τους

B. Γραμματισμός

ι. Φωνολογική επίγνωση

1. Αναγνωρίζει την ομοιοκαταληξία
2. Συμπληρώνει την ομοιοκαταληξία
3. Δημιουργεί σειρά λέξεων με τον ίδιο αρχικό ήχο
4. Διακρίνει τις μεμονωμένες λέξεις μέσα στην πρόταση
5. Συνδυάζει συλλαβές για την παραγωγή προφορικού λόγου

6. Χωρίζει τις συλλαβές στον προφορικό λόγο
7. Διακρίνει τους φθόγγους στον προφορικό λόγο
8. Αναγνωρίζει τους αρχικούς φθόγγους των λέξεων (από ποιο ήχο αρχίζει μια λέξη)

ii. Γνώσεις για τα βιβλία και κατανόηση περιεχομένου

1. Ακούει με προσοχή και μετά συζητά για διάφορα παραμύθια και ιστορίες
2. Εκφράζει ενδιαφέρον για δραστηριότητες που έχουν σχέση με το διάβασμα
3. Γνωρίζει πώς να κρατά και πώς να βάζει στη θέση του ένα βιβλίο
4. Επαναλαμβάνει ιστορίες και παραμύθια με αρχή, μέση και τέλος
5. Μαντεύει τι πρόκειται να γίνει στη συνέχεια ενός παραμυθιού
6. Κάνει συγχετισμούς ανάμεσα στον εαυτό του και το παραμύθι

iii. Επίγνωση της σημασίας του έντυπου κειμένου και συναφείς έννοιες

1. Συνειδητοποιεί πλήρως και σε διάφορες περιπτώσεις το τυπωμένο κείμενο
2. Καταλαβαίνει τις διαφορετικές χρήσεις των διαφόρων εντύπων
3. Εντοπίζει την αρχή (από επάνω αριστερά) και το τέλος (κάτω δεξιά) ενός τυπωμένου κειμένου
4. Κατανοεί το γεγονός ότι κάθε κείμενο περιέχει ένα μήνυμα
5. Αναγνωρίζει τη σχέση ανάμεσα στον προφορικό και τον γραπτό λόγο.
6. Αναγνωρίζει την κάθε λέξη ως μονάδα του κειμένου.

iv. Πρώτες απόπειρες γραφής

1. Το παιδί κατανοεί ότι η γραφή χρησιμοποιείται για διάφορους σκοπούς
2. Με ζωγραφικές, γράμματα και, μέσα στο πλαίσιο του παιχνιδιού, αφηγείται ιστορίες

3. Δοκιμάζει διαρκώς περισσότερα γραφικά είδη και υλικά (χαρτάκι, μολύβια, κλπ)
4. Γράφει απλές λέξεις, όπως το όνομά του
5. Διαβάζει ό,τι έχει γράψει

ν. Η γνώση της αληθείας

1. Μπορεί να συσχετίσει τουλάχιστον 10 γράμματα με τη μορφή ή τους φθόγγους τους
2. Αναγνωρίζει τα αρχικά γράμματα σε γνωστές λέξεις
3. Αναγνωρίζει γράμματα, καθώς ακούει την εκφώνησή τους

Γ. Κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη

Ι. Η σκόνη του ερωτού

1. Έχει την ικανότητα να αποχωρίζεται την οικογένειά του και να προσαρμόζεται σε νέες καταστάσεις
2. Δείχνει την αμύχουσα εμπιστοσύνη σε ενήλικους που μπορούν να βοηθήσουν (μέλη της οικογένειας, φίλοι, εργαζόμενοι σε υπηρεσίες) και λιγότερο σε άλλους
3. Αναγνωρίζει/εμφανίζει προσωπικά συναισθηματικά και ανταποκρίνεται κατάλληλα σε συναισθηματικά άλλων
4. Δείχνει τα δικαιώματά του
5. Δείχνει εμπιστοσύνη σε μια σειρά προσωπικών ικανοτήτων και εκφράζει ικανοποίηση για επιτεύγματά του
6. Γνωρίζει μέρη του σώματος και τις λειτουργίες τους

ΙΙ. Αυτό-έλεγχος

1. Είναι σε θέση να αυτο-ρυθμίζεται
2. Παίρνει πρωτοβουλίες και επιδεικνύει την ανεξαρτησία
3. Αναλαμβάνει την ευθύνη της αυτο-προστασίας
4. Σέβεται και φροντίζει την τάξη και τα πράγματα που βρίσκονται εκεί
5. Ακολουθεί κανόνες και συνήθειες της τάξης του
6. Συγκεντρώνεται στην εργασία του μέχρι να την ολοκληρώσει

ΙΙΙ. Προ-κοινωνική συμπεριφορά

1. Παίζει με διάφορα παιδιά
2. Αναπτύσσει μια αίσθηση φιλίας
3. Αναγνωρίζει τα συναισθήματα του άλλου και ανταποκρίνεται με κατάλληλο τρόπο
5. Επιστρατεύει στρατηγικές επίλυσης προβλημάτων για να δώσει λύση σε διαφωνίες και προστριβές

ΙV. Γνώση άλλων οικογενειών και της κοινότητας που ζει

1. Εντοπίζει ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στο ίδιο και τους άλλους
2. Διακρίνει τη σύνθεση της οικογένειάς του και τα προσωπικά χαρακτηριστικά των μελών (γένος, τόπο διαμονής, αριθμό τηλεφώνου και επίθετο)

3. Διακρίνει διαφορετικούς ρόλους και σχέσεις ανάμεσα σε μέλη της οικογένειας
4. Περιγράφει μερικά επαγγέλματα και τι κάνει κάθε επαγγελματίας

Δ. Μέθοδοι μάθησης

Ι. Αναπαράστατικοί και συμβολικοί συλλογισμοί

1. Μιμείται ρόλους και καταστάσεις
2. Χρησιμοποιεί διάφορα αντικείμενα για να αναπαράσχει αληθινά πράγματα σε μιμητικά παιχνίδια
3. Δημιουργεί και ερμηνεύει "ρόλους" σε αναπαράστασεις

ΙΙ. Πρωτοβουλίες και περιέργεια

1. Συμμετέχει σε συνεχώς αυξανόμενη ποικιλία δραστηριοτήτων και έργων
2. Παίρνει ανεξάρτητες αποφάσεις
3. Έχει ευελξία, φαντασία και επανοητικότητα
4. Δείχνει προθυμία και περιέργεια να μάθει μέσω ενεργούς διερεύνησης
5. Είναι έτοιμο να δοκιμάσει νέα πράγματα

ΙΙΙ. Απορρόφηση και επίμονη

1. Επιμένει μέχρι να ολοκληρώσει ποικίλες εργασίες
2. Θέτει στόχους. Επινοεί σχέδια και μετά τα συνεχίζει και τα ολοκληρώνει
3. Αναπτύσσει την ικανότητα να εργάζεται ανεξάρτητα

ΙV. Συλλογισμοί και επίλυση προβλημάτων

1. Βρίσκει περισσότερες από μία λύσεις σε ένα πρόβλημα, μια εργασία ή μια ερώτηση

2. Αναγνωρίζει και προχωρεί στην επίλυση προβλημάτων με τη μέθοδο "δοκιμή και λάθος". Αλληλεπιδρά με συνομηλίκους και ενήλικους.
3. Ταξινόμει, συγκρίνει και αντιπαροθέτει αντικείμενα και γεγονότα, σύμφωνα με τα μοναδικά χαρακτηριστικά τους.

Ε. Μαθησιακό

Ι. Αριθμοί και χρόνος τους

1. Χρησιμοποιεί την αντιστοχία "ένα-προς-ένα" για να μετρήσει αντικείμενα και να ταξινομήσει ομάδες αντικειμένων
2. Συγκρίνει αριθμούς αντικειμένων, χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες λέξεις
3. Είναι ικανό να συνδυάζει, να ξεχωρίζει και να λέει "πόσο είναι" συγκεκριμένα αντικείμενα
4. Συσχετίζει με νόημα έννοιες αριθμών, ποσότητες και αριθμητικά σύμβολα
5. Χρησιμοποιεί αριθμούς και μέτρηση, ως μέσο για την επίλυση προβλημάτων και καθαρισμό ποσότητας
6. Είναι ικανό να μετρά στη σειρά μέχρι το 10 ή και παραπάνω

ΙΙ. Γεωμετρία και αίσθηση του χώρου

1. Αναγνωρίζει, ονοματίζει, περιγράφει και συγκρίνει βασικά σχήματα, τα μέρη από τα οποία αποτελούνται, αλλά και τα χαρακτηριστικά τους
2. Βάζει μαζί και μετά χωρία διάφορα σχήματα
3. Συμπεραίνει κατά πόσον 2 σχήματα έχουν ή δεν έχουν ίδιο μέγεθος και σχήμα
4. Ταξινομεί, αφαιρεί, βάζει στη σειρά και ανακατατάσσει αντικείμενα, σύμφωνα με διάφορα χαρακτηριστικά τους

5. Είναι σε θέση να κατανοήσει την κατεύθυνση, τη σειρά και τις θέσεις των αντικειμένων, όπως και το λεξιλόγιο που αναφέρεται σε όλα τα προηγούμενα

ΙΙ. Μοτίβο και μετρήσεις

1. Αναγνωρίζει, επαναλαμβάνει και επεκτείνει απλά μοτίβα
2. Κάνει συγκρίσεις αντικειμένων
3. Για να προσδιορίσει το μέγεθος ενός αντικειμένου, χρησιμοποιεί άλλους συγκεκριμένες "μονάδες μέτρησης" και άλλες αυτοσχέδιες

Συμπέρασμα

Από όλα τα παραπάνω καταλαβαίνουμε ότι μόνο οι γνώσεις και η εξοικείωση με τις, σε παύση, "σχολικές δραστηριότητες και δεξιότητες" δεν αρκούν για να είναι ένα μακρό παδί έτοιμο για το σχολείο. Η επικοινωνία με τους άλλους, τόσο μέσω της γλώσσας, όσο και μέσω της έκφρασης συναισθημάτων και της κατανόησης των συναισθημάτων των άλλων, καθώς και η ευελξία, η προσαρμοστικότητα σε νέες καταστάσεις, η δυνατότητα συνίπαρξης και συνεργασίας είναι εξίσου-αν όχι μεγαλύτερης-σημασίας.

Αν οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί προσοχολήγ ηλικίας συνεργαστούν και κατανοήσουν τις ανάγκες των μικρών παιδιών, θα μπορέσουν να εντοπίσουν τις μακρές ή τις μεγαλύτερες αναπάρξεις, τις μακρές ή τις μεγαλύτερες δυσκολίες της αναπάρξης, τους φόβους, τις φοβίες ή άλλα προβλήματα ανάπτυξης, μάθησης ή ψυχολογικού που παρεμποδίζουν ύποπτα την εξέλιξη των παιδιών.

Τέλος, ένα στοιχείο που πρέπει να επισημανθεί ιδιαίτερα είναι το εξής: αν οι επιδόσεις ενός παιδιού σε κάποιον συγκεκριμένο τομέα είναι εξαιρετικές, γονείς και εκπαιδευτικοί δεν θα πρέπει να θεωρούν ότι όλα θα πάνε καλά και στους υπόλοιπους. Δηλαδή, αν, για παράδειγμα, ένα παιδί προσχολικής ηλικίας έχει πολύ καλές επιδόσεις στα μαθηματικά, αλλά δεν παίζει καθυμερνώ με τα άλλα παιδιά, αν, με άλλα λόγια, έχει αρκετά ανεπτυγμένη ευφυΐα, όμως λιγότερο ανεπτυγμένη κοινωνικο-συναισθηματική ωριμότητα, δεν επιτρέπεται εφαρμοσμός: το παιδί χρειάζεται βοήθεια-όχι, απαραίτητα από ειδικούς. Το "διαβιβάζω" για μια καλή ζωή δεν το προσφέρει ο δεικτής νοημοσύνης, όταν δεν συνδυάζεται από την καλή αυτό-εικόνα και τις υγιείς διαπροσωπικές σχέσεις.

